

OBJEVUJTE

Příběhy české přírody

Cvičení armády v bývalých vojenských prostorech nahrazují například postapokalyptické LARPy (vlevo). Tohle je zkamenělina, živá a živoucí (dole vpravo). Žábronožky byly na Zemi ještě před dinosaury. V dnešní době s oblibou vyhledávají kaluže v bývalých vojenských prostorách, které vznikly po průjezdu těžkých vozidel (dole vlevo).

vání kvůli výcviku vojska, požáry způsobené střelbou... Čili destrukcí, která je v zemědělské krajině nemyslitelná.

Takové zásahy neprospívají samozřejmě všem druhům a rozhodně se nedají doporučit k ochraně přírody obecně. V roce 2009 provedli odborníci z neziskových organizací Beleco a Hutor a z Entomologického ústavu Akademie věd ČR studii, kdy porovnávali druhové bohatství rostlin a denních motýlů v maloplošných chráněných územích, tedy tradičním nástroji ochrany přírody, a v bývalých vojenských prostorech. Téměř tři čtvrtiny všech českých druhů motýlů můžete potkat v místech kdysi obývaných armádou. Průměrně se tam nachází více druhů než v maloplošných územích, ale v chráněných územích je více vzácných druhů. U rostlin je průměrná druhová bohatost mezi oběma typy území srovnatelná, vzácných druhů je však výrazně více v chráněných územích. To úzce souvisí s tím, že mnoho chráněných území je vyhlášeno kvůli rostlinám. Ve vojenských prostorech se nacházely hlavně vzácné druhy vázané na otevřenou krajinu, které mnohdy chybí v chráněných územích. Podobný průzkum byl proveden i u ptáků, kde se početnost srovnávala vůči okolní zemědělské krajině. Nejvyšší početnost měli ptáci v lesnatých částech vojenských prostorů, ale šlo především o běžné druhy. Ty vzácné jako např. bělořit sedý či strnad luční se nacházely v místech, kde je málo křoví. Při srovnání s obdobně zarostlou zemědělskou krajinou bylo více druhů v bývalých vojenských prostorech.

Data ukazují, že bývalé vojenské prostory si zaslouží naši pozornost a ochranu. Po odchodu armády zůstalo v Česku přes sto malých vojenských prostorů. O část z nich jsme již přišli především vinou tlaku developerů. Většina se stále drží. Aby stále zůstávaly perlami české přírody, je potřeba zde udržet specifické podmínky, které vedly k jejich vzniku. A to je aktivní destrukční působení lidí. Armáda se sem už samozřejmě nevrátí. Její činnost ale lze nahradit, a to formou pro mnoho lidí zábavnou a blízkou. Tanky mohou nahradit zájmové kluby vojenské techniky nebo motokrosaři a jezdci v off-roadech. Kde jinde najdou prostředí tak morfoloicky vyzývavé a v zásadě nekonfliktní? Cvičení armády mohou napodobit airsotfóvé války nebo postapokalyptické LARPy a středověké bitvy. Nebo technoparty, pokud možno bez účasti těžkooděnců. –*Simona Poláková*

Proměna Popelky

Když česká armáda v devadesátých letech opouštěla vojenské výcvikové prostory, lidé tam očekávali zmar a zkázu, zničenou a rozstřílenou krajinu. Ovšem světe div se, v místech spojených s destrukcí nebyla měsíční krajina, snad s výjimkou vybydlených budov. Ba právě naopak. Biologové začali pomalu zjišťovat, že se jim otevřely dveře k perlám české přírody.

„Vím, že to může znít neuvěřitelně, ale pohyb těžké techniky, který na první pohled ničí krajinu, může být pro přírodu požehnáním,“ říká Pavel Marhoul z odborné organizace Beleco, který se vojenskými újezdy dlouhodobě zabývá. „Do nedávna člověk v krajině hospodařil velmi různorodě a v této neuspořádanosti si nacházela své místo řada druhů. Současné ohrožení přírody je způsobeno především tím, že se zintenzivněním hospodaření z krajiny zmizela jemná mozaika různých prostředí a propracovali jsme se do stavu obrovských lánů řepky a smrků. Na druhé straně máme stále více míst zarostlých, kde se nehospodaří vůbec, a tam ta mnohotvárnost také chybí. Ale je pár míst, kde se struktura nesourodných plošek udržela. A nejsou to vždy ta, která si představíme pod slovem příroda. Jsou to třeba výsypky, pískovny... a právě vojenské výcvikové prostory,“ vysvětluje.

Vojenské prostory mají tu výhodu, že je nepostihla kolektivizace a specifický režim „hospodaření“ v nich umožnil zachování stanovišť, která jsou v okolní krajině vzácná, ať už je to obnažená půda, řídké trávníky, malé mělké tůňky, narušované a věkově rozrůzněné lesy. To vše se udrželo díky vojenským činnostem, jako jsou pohyb vozidel mimo cesty, destrukce dřevin výbuchy či vyseká-

